

אם ננסה לדמיין עולם ללא צבעים, עד מהרה נבין כמה עצוב זה יהיה וכמה משעמם, כיוון שהצבעים הם בעצמם עולם ומלאו, ובכל תחום יש חשיבות לצבע. בתחום האומנות במיוחד יש דגש על הצבעים מכיוון שבתחום זה לצבע יש משמעות גדולה, החל מרצון לתאר דבר פשוט כמו שמיים כחולים ועד לסימבוליזם שלוקח את הצבע האדום ומתאר בעזרתו אהבה או דם ובגידה.

השאלה המנחה אותי בעבודה זו היא השאלה השואלת "מה התפקיד של הצבעים הסינתטיים לאחר כניסתם לעולם האומנות?" את שאלה זו אסביר בעזרת התבוננות עמוקה אל תוך היצירות של האומנים הפוביסטים ואעקוב אחר התפתחות זרם הפוביזם ואחר האירועים ההיסטוריים שתרמו להקמתו כגון זרם האימפרסיוניזם. כמו כן, אלך קצת אחורה ואבחן את נושא הצבעים והאור, ואחקור את התפתחות הצבעים הסינתטיים לאורך ההיסטוריה.

אבחן גם את השיטות השונות שבהן ניתן להשתמש בצבע בשביל ליצור מניפולציה בעין ולגרום לנו לראות מראות עזים, על שיטת "הסמיכות" שבה מניחים צבע אחד ליד צבע אחר ובכך מעצימים את הפיגמנטים וזה נותן מראה עז לציור. אחקור את השפעתם של הצבעים הסינתטיים בדגש על תחום האומנות עם ניתוח היצירות של זרם הפוביזם, הזרם שהיה חלוץ וחדשני לתקופתו שאותו הובילו שורה של אומנים שהעזו להביע את עצמם בעזרת הצבעים ולא חששו להמשיך למרות הביקורות הקשות שספגו.

כפי שציינתי, אני אסקור את הזרמים השונים שהובילו להיווצרות זרם הפוביזם, החל מהאימפרסיוניסטים שהיו הראשונים שעשו שימוש שונה בצבע וגם בצבעים הסינתטיים, הפוסט אימפרסיוניסטים והניאו אימפרסיוניסטים שהובילו בסופו של דבר לעידוד והקמת הזרם הפוביסטי בהנהגתם של אנרי מאטיס, אנדרה דרן ומוריס ולאמינק. אציף אל עולמם המופלא של הפוביסטים ואת הגישה שלהם לצבעים ומה הם ראו וחשבו כאשר הונח לפנייהם קנבס לבן.

בחרתי בנושא זה מכיוון שאני חושב שהצבעים הסינתטיים עשו מהפך כל כך גדול בעולם ולא רק בעולם האומנות, אלא בעולם כולו, וזו סוגיה שהיא חזותית ואין יותר מתאימה ממנה לנושא הזה של תקשורת חזותית. האומנים תקשרו באמצעות הצבעים שלהם, וזה כל מה שהיה להם בכדי להביע את עצמם וזו התגלמות התקשורת החזותית.

העולם שבו אנו חיים היה נראה אחרת לחלוטין אילו הצבעים הללו לא היו מתגלים, האומנות לא הייתה אותו הדבר וכך גם התקשורת החזותית של ימנו. והשתמשתי בפוביסטים על מנת להמחיש את תפקידם של הצבעים הסינתטיים מכיוון שהם "קידשו" את הצבעים ועשו איתם דברים מהפכניים שאיש לפנייהם לא העז לעשות ואפילו לא חלם לצייר בצורה כזו, עד אשר הגיעו הפוביסטים ששינו את הכל.

1.1 הצבעים הסינתטיים בראי המדע וההיסטוריה

כיום הצבעים הסינתטיים הם הדבר העיקרי בקרב ציירים ורוכשי הצבעים למיניהם, הם מיוצרים במעבדה ובמשך מאות שנים הם לא היו לגמרי אמינים מבחינת רמת הרעילות וגם סכנת ערבוב של שני צבעים תמיד הייתה קיימת. לאורך השנים הצבעים הללו עברו המון שינויים במבנה הכימי שלהם והלכו והשתפרו עד אשר הגיעו ליציבות כימית.

1.1 תפישת הצבע והאור

לפי התיאוריה של אייזק ניוטון בשנת 1676 לאחר שחקר את התנהגות האור בעזרת מנסרה (Hurt, 2006, p. 13), הוא גילה שהאור הלבן מתפצל לספקטרום צבעוני. אור הוא קרינה של מקור אנרגיה, אורכי הגלים הנראים לעין הם בין 397-687 חלקי מיליון מילימטר. לכל אחד מאורכי הגל האלה יש צבע מיוחד משלו. "פיגמנט סופג את האור באורכי גל מסוימים ומחזיר את האור לכל אורכי הגל האחרים"¹ (Maitland, 1951, p. 321)

כפי שמסבירים מומחים רבים (K.N. Plataniotis and A.N. Venetsanopoulos, 2000, p.2) המושג צבע כולל בתוכו כמה תת קטגוריות, בתוכן יש את עוצמת הצבע, את הגוון (hue) המתייחס לאיכות שמבדילה בין צהוב, אדום, כחול, כתום וכו', "גווני הקשת" (אורכי הגל), את הבהירות (brightness) המתייחסת לכמות או לעוצמת האור, בכדי לקבוע אם משהו בהיר או כהה. והרוויה (saturation) המאפיינת את הצבע כחיוור או מזהיר.²

ויש מומחים שטוענים שתפישת הצבע היא תפישה סובייקטיבית של העין האנושית כפי שמוזכר במאמר של מארי וירגינייה אורנה (Mary Virginia, 2013, p.30). צבעי היסוד הם אדום, ירוק וכחול ותת הקבוצה שלהם היא הצבע **הצהוב** שהוא שילוב של אור אדום וירוק, ה-**ציאן** הוא שילוב של אור כחול וירוק, וה-**מג'נטה** שהוא שילוב של אור כחול ואדום. אור אדום ירוק וכחול ביחד יוצרים את הצבע הלבן.³

העיניים קולטות את השתקפות האור והעדשה ממקמת את הוויז'ואל על הרשתית, למשל עם הצבע הסגול כפי שמתארת אמירה במאמרה⁴ (Al Idrus, p.2), מה שקורה זה שאורכי גלי האור הסגולים מגרים את האדומים והכחולים של הפיגמנט הסגול הנקרא "יודופסין" ואז המוח שלנו מערבב את האדומים והכחולים האלה ואז אנו מקבלים את הצבע הסגול שאותו אנחנו רואים. הצבע הצהוב הוא תרגום של המוח שלנו לגלים כחולים וסגלגלים ולאחר שהוא מערבב אותם ביחד, נוצר הצבע הצהוב. פתאום הדברים נראים אחרת, כשאנו מבינים את התהליך המתרחש במוח שלנו בזמן שאנו מביטים לחלקיק שנייה בפרח סגול ואולי זה נראה לנו מובן מאלינו שאנחנו

¹ Graves, M. (1951). The Art of Color and Design. (3rd ed). York: Maple Press Co

² Plataniotis K. N., Venetsanopoulos A. N. (2000). Color Image Processing and Applications. Berlin: Springer-Verlag.

³ Orna, M. V. (2013). The Chemical History of Color. Heidelberg: Springer.

⁴ Al Idrus, A. (n.d). An Appraisal of how artists have used colour over time